

สารธรรมจากพระสูตรต้นตปีฎก

ครั้งที่ ๕๕ นิพพาน ตอนที่ ๔

๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๕

อ.สุภีร์ ทุมทอง

๓. ประเภทของนิพพาน

๓. ประเภทของนิพพาน

เทวมา ภิกขเว นิพพานธาตุโย. กตเม เทว.

สอุปาทิเสสา จ นิพพานธาตุ ออุปาทิเสสา จ นิพพานธาตุ.

กตมา จ ภิกขเว **สอุปาทิเสสา** นิพพานธาตุ. อิท ภิกขเว ภิกขุ

อรหัง โหติ จีณาสโว วุสิตวา กตกรณีโย โอิहितภาโร ออุปตฺตสทตฺโต

ปริกฺขจีณภวสํโยชโน สมมตญญา วิมุตฺโต, ตสฺส ติฏฺฐนฺเตว ปญฺจินฺทุริยานิ,

เยสํ อวิฆาตตฺตามนาปามนาปํ ปจฺจนฺโกติ, สุขทุกฺขํ ปฏฺฐิสเวทยติ,

ตสฺส โย รากกฺขโย โทสกฺขโย โมหกฺขโย.

อัย วุจฺจติ ภิกขเว สอุปาทิเสสา นิพพานธาตุ.

บุ.อิตฺติ. ๒๕/๔๔ นิพพานธาตุสูตร

๓. ประเภทของนิพพาน

กตมา จ ภิกขเว **อนุปาติเสสา** นิพพานธาตุ.

อิธ ภิกขเว ภิกขุ อรหํ โหติ จีณาสโว วุสิตวา กตกรรมโย โอहितภาโร

อนุปฺปตฺตสทฺตฺโต ปริกฺขิณภวสํโยชโน สมมทญฺญา วิมุตฺโต,

ตสฺส อิเชว ภิกขเว สพฺพเวทียิตานิ อนภินนฺทิตานิ สีติ ภวิสฺสนฺติ.

อํ วุจฺจติ ภิกขเว **อนุปาติเสสา** นิพพานธาตุ.

ขุ.อิติ. ๒๕/๔๔ นิพพานธาตุสูตร

๓. ประเภทของนิพพาน

เทว อีมา จกฺขุมตา ปกาสิตา
เอกา หิ ธาตุ อธิ **ทิฏฐุชฺชมมิกา**
อนุปาทิสเสสา ปน **สมุปรายิกา**
เย เอตทญฺญาย ปทํ อสงฺขตํ
เต ชมฺมสาราธิคมกฺขเย รตา
ขุ.อิตฺติ. ๒๕/๔๔ นิพพานธาตุสูตร

นิพฺพานธาตุ อนิสฺสิตฺเตน ตาทินา
สอุปาทิสเสสา ภาวนตฺติสงฺขยา
ยมฺหิ นีรฺุชฺฌนฺตฺติ ภาวนิ สพฺพโส
วิมุตฺตจิตฺตฺตา ภาวนตฺติสงฺขยา
ปหํสุ เต สพฺพภาวนิ ตาทิโน.

๓. ประเภทของนิพพาน

ทวิสุ ไซ อานนุท กาลีส อตีวีย ตถาคตสฺส กาโย ปริสุทฺโธ โหติ
จวิณฺโณ ปรีโยทาโต. กตเมสุ ทวิสุ.

ยญจ อานนุท รตฺตี ตถาคโต **อนุตฺตรํ สมฺมาสมฺโพธิ** อภิสมฺพุชฺฌติ,
ยญจ รตฺตี **อนุปาทิสเสสาย นิพฺพานธาตุยา** ปรีนิพฺพายติ.

ที.ม. ๑๐/๑๕๕ มหาปรีนิพฺพานสูตร

๓. ประเภทของนิพพาน

เทวเม ปิณฑปาตา สมสมผลา สมสมวิปากา อตีวีย อญญะหิ
ปิณฑปาเตหิ มหปผลตรา จ มหานิสัสตรา จ. กตเม เทว.

ยญจ ปิณฑปาตัม ปริภุญชิตฺวา ตถาคโต

อนุตฺตรัม สมมาสมโพธิ อภิสมพุชฺฌตี,

ยญจ ปิณฑปาตัม ปริภุญชิตฺวา ตถาคโต

อนุปาทิสเสสาย นิพฺพานธาคฺญา ปรีนิพฺพายตี.

ที.ม. ๑๐/๑๕๗ มหาปรีนิพพานสูตร

๓. ประเภทของนิพพาน

อากมิสฺสนุติ โข อานนุท สทฺธา ภิกฺขุ ภิกฺขุณีโย อุปาสกา อุปาสิกាយ
'อิธ ตถาคโต ชาโต'ติปิ, 'อิธ ตถาคโต อนุตฺตรํ สมมาสมุโพธิ
อภิสมฺพุทฺโธ'ติปิ, 'อิธ ตถาคเตน อนุตฺตรํ ฌมฺมจกฺกํ ปวตฺติตนฺ'ติปิ,
'อิธ ตถาคโต **อนุปาทิเสสาย นิพฺพานธาตุยา** ปรีนิพฺพุโต'ติปิ.

เย หิ เกจิ อานนุท เจตียจาริกํ อาหิณฺฑนฺตนา ปสนฺนจิตฺตนา การํ กริสฺสนุติ,
สพฺเพ เต กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺนา สุกฺตี สกฺคํ โลกํ อุปปชฺชิสฺสนุติ.

ที.ม. ๑๐/๑๕๗ มหาปรีนิพพานสูตร

๓. ประเภทของนิพพาน

สาธุ สาธุ ภิกขุ, สาธุ โข ตูवं ภิกขุ อนุปาทาปรีนินุพพานตุถุ
มยา ฐมมํ เทสิตุ อานานาสี,

อนุปาทาปรีนินุพพานตุถุเอ หี ภิกขุ มยา ฐมโม เทสิโต.

สุ.สพา.. ๑๘/๗๕ ทุตียกิลานสุตร

กิมตุถุ จรหาอุโส ภกวตี พุรหุมจรียํ วุสุสตี. (พระสารีบุตร)

อนุปาทาปรีนินุพพานตุถุ โข อาวุโส ภกวตี พุรหุมจรียํ วุสุสตี. (พระปุณณะ)

ม.มู. ๑๒/๒๕๗ รถวินีตสุตร

๓. ประเภทของนิพพาน

เอกธมฺโม ภิกฺขเว ภาวฺโต พหุลีกโต ปญฺญาปฺปเกทาย สํวตฺตติ.

อนุปาทาปรินิพฺพานาย สํวตฺตติ. กตฺโม เอกธมฺโม. กายคตา สติ.

อัยฺ โข ภิกฺขเว เอกธมฺโม ภาวฺโต พหุลีกโต ปญฺญาปฺปเกทาย สํวตฺตติ.

อนุปาทาปรินิพฺพานาย สํวตฺตติ.

อํ.เอกก. ๒๐/๕๗๕-๖

๓. ประเภทของนิพพาน

วินโย สวรรตถาย, สัมโอร อวิปฺปฏฺฐิสารตถาย, อวิปฺปฏฺฐิสารโอร ปามุชฺชตถาย,
ปามุชฺชํ ปิตตถาย, ปิตฺติ ปสฺสทฺทตถาย, ปสฺสทฺทํ สุขตถาย,
สุขํ สมารตถาย, สมาริ ยถาภูตญฺญาณทสฺสนตถาย, ยถาภูตญฺญาณทสฺสนํ
นิพฺพิทตถาย, นิพฺพิทา วิกฺกตถาย, วิกฺกโค วิกฺกตตถาย,
วิกฺกตฺติ วิกฺกตฺติญฺญาณทสฺสนตถาย,
วิกฺกตฺติญฺญาณทสฺสนํ **อนุปาทาปรินิพฺพานตถาย.**

วิ.ป. ๘/๓๖๖

๓. ประเภทของนิพพาน

รูปสุส เตวว ภิกขเว อนิจจํ วิทิตฺวา วิปริณามํ วิจารณ์ํ นิโรธํ
“ปุพฺเพ เจว รูปํ เอตฺรหิ จ สพฺพํ รูปํ อนิจจํ ทุกฺขํ วิปริณามธมฺมํ”ติ
เอวเมตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญา ย ปสฺสโต
เย โสภปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสา, เต ปหิยฺยนฺติ.
เตสํ ปหานา น ปริตสฺสตี, อปริตสฺสํ สุขํ วิหฺรตี,
สุขวิหารี ภิกฺขุ “ตทฺถกนิพฺพุโต”ติ วุจฺจตี.
เวทนาย เตวว ภิกฺขเว ...
สํ.ข. ๑๓/๔๓ อตฺตทีปสฺุตฺร

๓. ประเภทของนิพพาน

“**สนฺทิฏฐิกํ นิพพานํ** สนฺทิฏฐิกํ นิพพานนุ”ติ อาวุโส วุจฺจติ,
กิตฺตาวตานุ โข อาวุโส สนฺทิฏฐิกํ นิพพานํ วุตฺตํ ภควตา. (พระอุทายี)
อิธาวุโส ภิกขุ วิวิจฺเจว กามะหิ ... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ.
เอตฺตาวตานิ โข อาวุโส สนฺทิฏฐิกํ นิพพานํ วุตฺตํ ภควตา **ปริยาเยน** ...
ทุติยํ ฌานํ ... ตติยํ ฌานํ ... จตุตฺถํ ฌานํ ... อากาสาณญฺจาตณํ ...
วิญญานญฺจาตณํ ... อากิณฺจณญฺจาตณํ ... เนวสณฺญานาสณฺญายตณํ ...
เอตฺตาวตานิ โข อาวุโส สนฺทิฏฐิกํ นิพพานํ วุตฺตํ ภควตา **ปริยาเยน**
อ.นวก. ๒๓/๔๓ สันทิฏฐิกนิพพานสูตร

๓. ประเภทของนิพพาน

ปุณ จปริ อากุโส ภิกขุ สพฺพโส เนวสญฺญานาสญฺญาตนํ
สมตฺถิกมฺม สญฺญาเวทยิตฺถโรธํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ,
ปญฺญา ย จสฺส ทิสฺวา อาสวา ปริกฺขิณา โหนฺติ.

เอตฺตาวตปิ โข อากุโส สนฺทิกฺขุจฺจํ นิพฺพานํ วุตฺตํ ภควตา นิปฺปฺริยาเยน.
(พระอานนท)

อ.นวก. ๒๓/๔๗ สันติภูจฺจิกนิพฺพานสูตร

๓. ประเภทของนิพพาน

[๔๘] “นิพพานํ นิพพานนุ”ติ อาวุโส วุจจติ ...

[๔๙] “ปรินิพพานํ ปรินิพพานนุ”ติ อาวุโส วุจจติ ...

[๕๐] “ตทกฺคนิพพานํ ตทกฺคนิพพานนุ”ติ อาวุโส วุจจติ ...

[๕๑] “ทิกฺกุฐฐมฺมนิพพานํ ทิกฺกุฐฐมฺมนิพพานนุ”ติ อาวุโส วุจจติ ...

๓. ประเภทของนิพพาน

สมมมาทิฏฐิยา กตเม ปญจ นิโรธา. วิกฺขมฺภนนิโรโธ ตทงฺคนิโรโธ
สมฺมุจฺเจทนิโรโธ ปฏิปฺปสฺสทฺธินิโรโธ นิสฺสรณนิโรโธ.

วิกฺขมฺภนนิโรโธ จ นีวรณานํ ปฐมชฺฌานํ ภาวยโต,
ตทงฺคนิโรโธ จ ทิฏฐิกตฺตานํ นิพฺเพชภากิยํ สมาริํ ภาวยโต,
สมฺมุจฺเจทนิโรโธ จ โลกุตฺตรํ ขยคามิํ มคฺคํ ภาวยโต,
ปฏิปฺปสฺสทฺธินิโรโธ จ ผลกฺขณ,
นิสฺสรณนิโรโธ จ อมตา ธาตุ.

... ปญจ วิเวกา, ปญจ วิจารณ์, ปญจ โวสุสคฺคา ...

ช.ป. ๓๑/๒๔ มัคคังคนิตเทศ

๔. เทคนิควิธีเพื่อเข้าถึงนิพพาน

๔.๑ ทำให้มากซึ่งโพธิปักขิยธรรม

เสขยถาปี ภิกขเว คงฺคา นที ปาจันนินฺนา ปาจันโปกฺขา ปาจันปพฺภารา,
เอวเมว โข ภิกขเว ภิกขุ อริยํ อฏฺฐงฺกิกํ มคฺคํ ภาเวนุโต อริยํ อฏฺฐงฺกิกํ
มคฺคํ พหุสฺสโรนุโต **นิพฺพานนินฺโน โหติ นิพฺพานโปโณ นิพฺพานปพฺภารो.**

.. อิทฺ ภิกขเว ภิกขุ สมฺมาทิฏฺฐี ภาเวติ **วิเวกนิสฺสิตํ วิวรคฺคนิสฺสิตํ**

นิโรธนิสฺสิตํ โวสุสคฺคปริณามิ ... สมฺมาสมาธิ ภาเวติ

วิเวกนิสฺสิตํ วิวรคฺคนิสฺสิตํ นิโรธนิสฺสิตํ โวสุสคฺคปริณามิ.

สํ.ม. ๑๕/๕๑ ปฐมปาจันนินนสูตร

๔.๑ ทำให้มากซึ่งโพธิปักขิยธรรม

เอวเมว โข ภิกขเว ภิกขุ อริยํ อฏฺฐงฺกิกํ มคฺคํ ภาวนฺโต อริยํ อฏฺฐงฺกิกํ
มคฺคํ พหุลีกโรนฺโต นิพฺพานนินฺโน โหติ นิพฺพานโปโณ นิพฺพานปพฺภาโร.

อิธ ภิกขเว ภิกขุ สมฺมาทิฏฺฐิ ภาวเต **ราควินยปริโยสานํ**

โทสวินยปริโยสานํ โมหวินยปริโยสานํ ... สมฺมาสมาธิ ภาวเต

ราควินยปริโยสานํ โทสวินยปริโยสานํ โมหวินยปริโยสานํ.

ส.ม. ๑๕/๑๐๓

๔.๑ ทำให้มากซึ่งโพธิปักขิยธรรม

เอวเมว โข ภิกขเว ภิกขุ อริยํ อฏฺฐงฺกิกํ มคฺคํ ภาเวนุโต อริยํ อฏฺฐงฺกิกํ
มคฺคํ พหุสึกโรนุโต นิพฺพานนินฺโน โหติ นิพฺพานโปโณ นิพฺพานปพฺภาโร.

อิธ ภิกขเว ภิกขุ สมฺมาทิฏฺฐี ภาเวติ **อมโตครํ อมตปรายนํ**

อมตปริโยสานํ ... สมฺมาสมาธิ ภาเวติ

อมโตครํ อมตปรายนํ อมตปริโยสานํ.

สํ.ม. ๑๕/๑๑๕

สวัสดีครับ

